

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, e-mail: arch@vas.com

Висш адвокатски съвет
Изх. номер 1279
08.10.2015 г.
ул. „Калоян“ 1А

ДО
КОМИСИЯТА
ПО ПРАВНИ ВЪПРОСИ НА
43-ТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
ЧРЕЗ ПРЕДСЕДАТЕЛЯ -
Г-Н ДАНАИЛ КИРИЛОВ

СТ А Н О В И Щ Е

НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ
СЪВЕТ

относно:

**ЗАКОНОПРОЕКТ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ
И ДОПЪЛНЕНИЕ НА
НАКАЗАТЕЛНИЯ КОДЕКС
№ 554-01-151 / 09.09.2015г.**

**УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА НАРОДНИ
ПРЕДСТАВИТЕЛИ,**

Изпратеният ни за становище законопроект за изменение и допълнение на Наказателния кодекс със сигнатура 554-01-151 / 09.09.2015г. съставлява променен, но не и подобрен вариант на законопроект № 554-01-149/ 31.07.2015г., по който сме депозирали становище, което поддържа и по отношение настоящия проект, съдържащ изменения само на членове 167, 167а и 307 от НК.

Висшият адвокатски съвет отново подчертава, че предложеният законопроект не е в състояние да реализира декларираните в мотивите към него цели, а завишаването на минималните и максимални предели на наказанието „лишаване от свобода“ и „глоба“ няма да осъществи целените превантивни функции. Текстове противоречат на стандартите, приети в практиката на Европейския съд по правата на човека и водят до нарушаване правото на справедлив съдебен процес по смисъла на § 6 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи.

Ето защо становището ни по проекта е отрицателно и предлагаме да бъде отхвърлен.

Конкретните ни възражения са следните:

1. С §1 се внасят изменения в хипотезите на чл.167 от НК, които увеличават размера на предвидените в тях наказания. В този им вид те не са в състояние да гарантират нито честни избори, нито да направят по-ефективна борбата с купуването и продаването на гласове.

На първо място предвидените наказания с минимум от четири години не са средство, което да осъществи целите на индивидуалната и генералната превенции, тъй като силата на наказателното правосъдие е в неговата неизбежност, а не в тежестта на санкцията. За подобен род деяния основна роля има оптимизирането на действията по разкриване и доказване на престъпленията, в каквато насока са отчетените слабости, а не в съществуващите досега санкции. Предвиденото в досегашния текст наказание до 5 години лишаване от свобода е достатъчно тежко, дава възможност за отчитане различната степен на обществена опасност на извършителите, включително чрез налагане на ефективно наказание „лишаване от свобода“. В предложените изменения прозира невярната теза, че търговците на изборни гласове ще се въздържат от деянията по чл.167 от НК само поради завишените наказания. Още в първия си доклад за работата на прокуратурата след приемането ни в Европейския съюз, тогавашният главен прокурор **Борис Велчев** отчете, **че проблемът по тези дела е доказването на престъпното деяние и подчерта, че завишаването на санкциите няма да доведе до намаляване броя на тези престъпления.**

В този контекст е и критиката към предложеното изменение на чл.167 ал.7 от НК и новосъздадената алинея 8 на текста.

Въвеждането на задължително кумулативно условие, че за освобождаване от наказателна отговорност не е достатъчно само деецът доброволно да съобщи на надлежен орган за извършено престъпление, но трябва по този начин да се е стигнало до разкриване и доказване на извършеното престъпление, поставя далия информация в неизгодна позиция и ще доведе до отказ да се съобщават подобни сведения и данни. Това е така, защото освобождаването от наказателна отговорност се поставя в зависимост от резултат, който не зависи от личните усилия на далото информацията лице. Възможно е извършеното съобщение да е могло да допринесе за разкриване и доказване на престъплението, но това да не се е случило поради некомпетентност на разследващите, пропуски в разследването и по други, независещи от дееца причини. Въвеждането на такова условие няма да улесни доказването, а ще го затрудни, защото или никой няма да съобщава за съответното престъпление, или ако съобщи, той ще носи също наказателна отговорност и позицията му по делото ще бъде солидарна с позицията на лицата, които не са съдействали чрез

предоставяне на информация .

Предлагаме текстът да отпадне.

2. С §2 се допуска същата грешка при наказуемостта на лицата, които са получили имотната облага, с цел да упражнят правото си на глас в полза на определен кандидат. Отново се завишават наказанията, макар, че досегашния максимален размер от три години е достатъчно сериозен, като не се създават средства за подпомагане разкриваемостта и наказуемостта чрез редакцията на чл.167а ал.2 НК. Въвеждането отново на кумулативно условие „*по този начин*” да се стигне до разкриването, силно ще затрудни както разкриваемостта, така и доказването на подобни деяния.

Предлагаме текстът да отпадне.

3. С §3 се изменя чл.307 от НК.

Според мотивите на вносителите, с декриминализирането на провокацията в САЩ е преодоляна корупцията, а провокираните се „бонифицират” с присъдата, като им се налагат занижени наказания. Българското законодателство не принадлежи към англосаксонската, а към континенталната правна система и не следва да се позовава на опита на САЩ. Ние сме длъжни да се съобразяваме с практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Въвеждането на такава норма ще узакони полицейския и прокурорски произвол и ще накърни правото на справедлив съдебен процес по смисъла на чл.6 §1 от Европейската конвенция за правата на човека и основните свободи (ЕКПЧОС), в каквато насока са множество решения на съда в Страсбург, а именно:

* В делото „Едуардс и Луис срещу Обединеното кралство” ЕСПЧ обсъжда въпроса за провокацията към престъпление, осъществена от агент под прикритие, при което стига до извод, че **„общественият интерес в борбата срещу престъпността не може да оправдае използването на доказателства, получени в резултат на провокация към престъпление от страна на агенти под прикритие”**. Според Съда, провокацията към престъпление в този случай **представлява злоупотреба с процесуално право и това задължава решаващия национален съд да изключи получените в резултат на провокацията доказателства, за да не се накърни справедливостта на процеса.**

* По делото „Тейксейра де Кастро срещу Португалия” съдът е приел, че двама полицейски служители са преминали границите на дейността си като агенти под прикритие, тъй като не просто са разследвали престъпната дейност на жалбоподателя, а са го подтикнали да извърши престъпление, за което няма данни, че би било извършено без тяхната намеса”. Тази намеса и употребата ѝ в наказателното производство, според

ЕСПЧ сочи, че подсъдимият от самото начало е бил лишен от справедлив съдебен процес.

В двете решения Съдът в Страсбург обобщава, че подбуждането към престъпление от служители под прикритие или от лица, които действат по техни указания, прави наказателния процес срещу подбуденото лице изначално несправедлив, с което се нарушава чл. 6 (1) ЕКПЧ. Подбуждане има тогава, когато *служителите под прикритие не са се ограничили да разследват престъпната дейност по един пасивен начин, а са склонили (мотивирали) лицето да извърши престъпление, което то не би извършило без оказаното му от тях въздействие.*

* По делото „**Раманаускас срещу Литва**” съдът отново дефинира що е подбудителство от страна на полицията – то е налице тогава когато *„служители на службите за сигурност или лица, действащи по техни указания не се ограничават до това да разследват престъпления по един по съществуващото си пасивен начин, а упражняват такова въздействие, че да подбудят към извършване на престъпление, което иначе не би било извършено, с цел да направят възможно установяването на престъплението, т.е. осигуряването на доказателства и повдигането на обвинение”.*

Решението по делото на уличения в приемане на подкуп прокурор **Раманаускас** утвърждава стандарта, че справедливият съдебен процес изисква твърденията за подбудителство (провокация), да бъдат надлежно проверени от съда и **в тежест на прокуратурата е да докаже, че подбуждане няма.** Ако прокуратурата бездейства в тази насока, съдът е длъжен служебно да установи наличието или липсата на подбудителство. Това, че подсъдимият е признал за извършеното престъпление не може да заличи нито факта, че е бил подбуден, нито неговите последици.

* По делото „**Фурхт срещу Германия**” ЕСПЧ заявява, че правото на справедливо правораздаване е от такова първостепенно значение, че то не може да се жертва по практически съображения (разрастването на организираната престъпност). Общественият интерес не може да оправдае използването на доказателства, получени чрез подстрекателство към извършване на престъпление от страна на агенти под прикритие. **Задачата на полицията е да предотврати и разследва престъплението, а не да го предизвика.**

Всеки съд задължително трябва да изследва дали е имало подстрекателство или устройване на клопки по дело за подкуп. Относно доводите на правителството, че Фурхт е имал нагласа да извърши престъпление, Съдът отбелязва, че относимият момент, към който трябва да се определи дали лицето обективно е имало нагласа да извърши престъпление, е времето на първия контакт с полицията, а не времето, когато лицето се е поддало на полицейската провокация .

Особено важен е отговорът, който ЕСПЧ дава по делото Фурхт на въпроса дали бонификацията чрез смекчаване на наказанието е адекватна компенсация за извършената провокация към престъпление.

Съдът отбелязва, че по конкретното дело доказателствата, получени чрез подстрекателство са основни и присъдата е била постановена въз основа на тях. **За да бъде един процес справедлив, трябва да бъдат изключени всички доказателства, получени чрез подстрекателство към извършване на престъпление от страна на полицията.** Жертва на процес, в който основно доказателство се явява подстрекателството към участие в наркотрафик е станал жалбоподателят Фурхт, който е бил осъден в родината си на 5 години затвор. Макар присъдата да била по-ниска от предвиденото и да е излежал само 3 години и 3 месеца от нея, ЕСПЧ осъжда Германия за нарушено право на справедлив процес (чл. 6, ал. 1 от Конвенцията за защита на правата на човека). *"Предвид важността на тези доказателства за определяне на виновността на жалбоподателя Съдът не е убеден, че дори значителното смекчаване на наказанието е действие, което би имало същия ефект като недопускането на спорните доказателства. Следователно на жалбоподателя не е предоставена достатъчна компенсация за нарушаване на чл. 6, ал. 1 от Конвенцията"*, се посочва в решението.

Ето защо не може да се постановява дори занижена според предложения текст на чл.307 от НК присъда, ако провокацията към подкуп е единственото доказателство за корупция на определеното лице. Такива доказателства следва да се изключат от доказателствения материал по делото и тогава негативите за правосъдието ще бъдат точно два пъти по-големи. От една страна приелите подкуп няма да бъдат наказани, поради негодността на доказателствата, които са резултат от провокация, а от друга страна и провокаторите няма да бъдат наказани. Подобен подход ще даде началото на множество безплодни процеси, които няма да доведат до наказания за корупция, но могат да превърнат обвиненията и разследването в средство за натиск против определени лица, при пълната безнаказаност на разследващите, допуснали провокацията.

Тъй като задължение на правосъдието е извършилите престъпления да бъдат осъдени при справедлив съдебен процес, а не да бъдат „бонифицирани“ с по-ниски наказания, за престъпление, което не са имали намерение да извършат, предлагаме текстът да отпадне.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

РАЛИЦА НЕГЕНЦОВА

